

DIE SEWE VLAKKE VAN MORELE ONTWIKKELING, BESLUITNEMING EN TEORIEË OOR VERSOENING

deur Timothy R. Jennings, besturende direkteur, DFAPA

VLAK 1 – Beloning en straf

Reg en verkeerd word bepaal deur elkeen wat die mag het om te regeer deur dreigement van straf en hoop op beloning. Genade (versuim om te straf) word deur ander op hierdie vlak as swakheid beskou, as beginselloosheid. Dit is die vlak waarop antieke Israel as slawe in Egipte gewerk het. Hulle het gedoen wat die slawedrywers beveel het om straf te vermy.

Mense op vlak een dring daarop aan dat God sy krag gebruik om die onberouvolle goddeloses te martel en dood te maak, soos bewys is toe hy die eerste getuienis oor homself bevestig het om Israel te regeer deur strafdade op die Egiptiese gode toe te pas, en deur magtige, skouspelagtige wonderwerke gedemonstreer het dat die Egiptiese gode hoegenaamd nie gode is nie.

Hierdie vlak van denke is so primitief dat dit nie eers 'n brein vereis nie; die denke is heeltemal opsy gesit. Diere, plante en selfs bakterieë kan gekondisioneer word om pynlike stimuli te vermy en te groei na lonende stimuli. Dit is Satan se doelwit om die mensdom te verminder tot "redelose diere en wesens van instink" wat op vlak een werk.

Tevredenheidsteorie (Satisfaction Theory) van die versoening stem die beste ooreen met Vlak Een-denke, wat soos volg opgesom is: God het gesê moenie iets doen nie, maar wanneer ons ongehoorsaam is en doen wat God verbied het, onteer en beledig dit hom. Daarom reageer hy in sy geregtigheid met woedende wraak om die ongehoorsame tereg te stel om sy verontwaardiging te bevredig. Maar toe tree Jesus tussen God en mens in om die mensdom se plaasvervanger te word. God het dus nie die mens doodgemaak nie, maar sy Seun doodgemaak in ons plek en is nou tevrede dat sy eer en geregtigheid bewaar word.

VLAK 2 – Ruilhandel

Reg en verkeerd word bepaal deur 'n billike ooreenkoms tussen twee partye, ook bekend as quid pro quo – "Ek sal iets vir jou doen as jy iets vir my doen". Op hierdie vlak is wraak 'n morele plig. Mense wat kwaad doen, moet met ewe veel pyn en lyding terugbetaal word, met ander woorde, "'n oog vir 'n oog en 'n tand vir 'n tand." Om nie pyn en lyding terug te gee nie, is as immoreel beskou. Dit was eertydse Israel wat by Sinai gesê het, toe die wet die eerste keer geles is, "Alles wat die Here gesê het, dit sal ons doen."

Losprysteorie (Ransom Theory) van versoening stem die beste ooreen met Vlak Twee-denke, wat soos volg opgesom is: Omdat die aarde en die mensdom nou die wettige eiendom van Satan is en onder sy beheer, het die duiwel wettige regte op

hierdie aarde en die lewens van die afstammeling van Adam en Eva. Daarom het God 'n ooreenkoms met die duiwel aangegaan om die lewe van Christus te verruil vir die lewens van die res van die mensdom.

VLAK 3 – Sosiale ooreenstemming

Reg en verkeerd word bepaal deur gemeenskapskonsensus, byvoorbeeld wanneer 'n kind sê: "Maar al die ander mense doen dit." Reg word as reg beskou deur die goedkeuring van gelykes.

Dit was antieke Israel toe hulle konings wou hê. Al die ander nasies het konings gehad, so dit moet reg wees, daarom het Israel daarop aangedring om konings te hê.

Regeringsteorie (Governmental Theory) van die versoening stem die beste ooreen met Vlak Drie-denke, wat soos volg opgesom is: iemand moet die prys betaal sodat almal oortuig kan word dat God regverdig en reg is om sonde en sondaars te hanteer deur martelende straf toe te dien. Daardie iemand is Jesus, want hy is die enigste een wat daardie prys kan betaal om die mensdom vry te spreek.

VLAK 4 – Wet en orde

Reg en verkeerd word bepaal deur 'n gekodifiseerde stelsel van reëls, onpartydige regters, opgelegde strawwe, en respek vir gesag. Reg is om 'n behoorlike betaling of beloning vir goeie werk te kry, en verbod en strafoplegging vir die oortreding van die reëls. Gesagsfigure is selde bevraagteken, "Hy moet reg wees, want hy is die President, die Regter, die Pous, God, ens."

Dit was antieke Israel in die tyd van Christus – "ons het 'n wet!" het hulle verkondig, terwyl hulle probeer het om Jesus te stenig vir genesing op die Sabbat. Dit is 'n groot deel van ons moderne wêreld, met sy gekodifiseerde wette, howe, aanklaers, regters, juries en opgelegde reëls. Gesag op hierdie vlak berus in die geforseerde druk van die staat om diegene wat van die gevestigde wette afwyk, te straf. Op hierdie vlak moet polisie-agentskappe en wetstoepassers die bevolking monitor, op soek na oortredings van die wet om gestandaardiseerde strawwe op te lê.

Strafvervangingssteorie (Penal Substitution Theory) van die versoening stem die naaste ooreen met Vlak Vier-denke, wat soos volg opgesom is: Jesus het gesterf om die wetlike straf te betaal wat die wet vereis en wat deur die hemelse regter opgelê is. Die wet moet nagekom word. Die mens het die wet oortree, dus vereis geregtigheid die oplegging van die regte straf. Iemand moet tereggestel word om die wettige boete te betaal. Jesus het ons plaasvervanger geword en is in ons plek tereggestel deur God die Vader (as die regverdige regter) om daardie boete te betaal. Sodoende word die integriteit van die wet gehandhaaf en sondaars kan vergewe word, maar slegs as hulle aanspraak maak op die wettige betaling wat Jesus gemaak het.

VLAKE 5 – Liefde vir ander

Reg word bepaal deur te doen wat in die beste belang van ander is, om te besef dat mense waarde het in wie hulle is, ongeag die reëls. Verkeerd word bepaal, nie deur 'n kontrolelys van reëls nie, maar deur nie te doen wat eintlik nuttig en voordelig vir 'n ander is nie.

Jesus het dit getoon toe hy melaatses aangeraak het, met vroue gepraat het, met belastinginvorderaars gesosialiseer het, en op die Sabbat genees het. Die Fariseërs, wat op vlak vier en laer werk, wou Hom stenig omdat hy die wet oortree het.

Morele invloedteorie (Moral Influence Theory) van die versoening stem die naaste ooreen met Vlak Vyf-denke, wat soos volg opgesom is: Sonde het ons van God geskei en ons harte verdorwe, sodat ons God nie langer vertrou het nie, maar God het ons te liefgehad om ons te laat gaan, so Christus se dood was die middel om ons te bereik met sy liefde en herstel ons om op Hom te vertrou.

VLAKE 6 – Beginselgebaseerde lewe

Reg is om te verstaan hoe die ontwerpprotokolle en beginsels waarop lewe gebou is, funksioneer en intelligent te kies om in harmonie daarmee te leef. Reg is nie iets doen omdat 'n reël sê om dit te doen nie, maar omdat dit verstaan word hoe dit in werklikheid werk.

Dit was hoe Jesus God se karakter van liefde uitgeleef het in alles wat Hy gedoen het, en ook die Apostels na Pinkster. Dit word verstaan dat God sê wat reg is omdat dit reg is, want dis die manier hoe dinge werklik funksioneer. Dit is nie reg bloot omdat God dit gesê het nie.

Samevatting en Christus as Oorwinnaar Teorieë (Recapitulation and Christus Victor Theories) oor die versoening stem die beste ooreen met Vlak Ses-denke, wat soos volg opgesom word: Christus se lewe, dood en opstanding word verstaan as die enigste manier om reg te stel wat sonde aan God se skepping gedoen het. Toe die mensdom gesondig het, het die toestand van die mensdom verander, wat dit uit harmonie met God en sy plan vir die lewe geplaas het. Die mensdom is nou in slawerny gehou deur hul eie toestand van sondigheid (vleeslike natuur), hul terminale toestand (dood), en die leuens oor God wat deur Satan vertel word. Christus het gekom om hierdie drie magte te breek en te herstel wat sonde aan hierdie skepping gedoen het. So "het hy wat geen sonde geken het nie, vir ons sonde geword, sodat ons die geregtigheid van God kan word." 2 Kor 5:21.

VLAKE 7 – Begrypende Vriend van God

Diegene op hierdie vlak het nie net liefde vir God en ander nie (Vlak 5), verstaan nie net God se ontwerp protokolle vir die lewe nie (Vlak 6), maar verstaan ook God se doelstellings en kies intelligent om saam te werk om hul rol in Sy doelwitte te vervul.

Jesus het in Johannes 15:15 vir sy dissipels gesê: "Ek noem julle nie meer diensknegte nie, omdat die dienskneg nie weet wat sy heer doen nie. Maar ek het julle vriende genoem, omdat ek alles wat ek van my Vader gehoor het Ek aan julle bekend gemaak het."

Mense op hierdie vlak verstaan die waarheid omtrent God se karakter van liefde, Sy natuur en ontwerp vir die lewe, die oorsprong van die bose, die aard van sonde, die wapens van Satan, die oorspronklike doel vir die skepping van die mensdom, die val van die mensdom in sonde, God se werking deur die menslike geskiedenis, die doel van die Kruis, en die uiteindelijke reiniging van die heelal van sonde. Jesus het op hierdie vlak gefunksioneer, net soos almal wat gereed is vir verheerliking wanneer Jesus weer kom.

Genesende Plaasvervangingsrealiteit (Healing Substitution Reality) stem die beste ooreen met Vlak Sewe denke, wat soos volg opgesom word: Die verlossingsplan word verstaan as 'n dieper en breër bedoeling as net die verlossing van die menslike spesie. Beide vlak vyf en ses is waar: God se karakter van liefde is verkeerd voorgestel, Sy metodes van waarheid, liefde en vryheid is nie ten volle begryp nie, God het dus 'n groter doel gehad as net die redding van die mensdom; Hy was ook besig om die ongevalle wesens in lojaliteit aan Sy ontwerpmetodes en karakter van liefde vas te maak.